

Процес тражења и
идентификовања
несталих лица:

Водич за породице у Босни и Херцеговини



Садржај

Уводна ријеч **3**

ICMP-ов водич – Питања и одговори **5**

Често постављана питања **6**

Институције укључене у рјешавање
проблема несталих лица у Босни и
Херцеговини **6**

Централна евиденција несталих (ЦЕН) **8**

Законодавство **9**

Улога ICMP-а и међународна помоћ Босни и
Херцеговини **10**

Проналазак, ексхумација и идентификација
несталих лица **10**

Улога цивилног друштва **16**

Упуте за кориштење ICMP-овог “Центра за
упите о несталим особама” **17**

Ако нисте нашли одговор **19**



Уводна ријеч

Процес тражења и идентификовања несталих лица: Водич за породице у Босни и Херцеговини

Мандат ICMP-а

ICMP настоји обезбиједити сарадњу влада и других органа власти при тражењу и идентификовању лица несталих усљед оружаног сукоба, других облика непријатељства или кршења људских права, те настоји пружити помоћ у провођењу ових активности.

ICMP подржава рад других организација, те подстиче јавност да се укључи у те активности и на тај начин да свој допринос проналажењу прикладних облика комеморације и одавању почаст несталим лицима.

Детаљан опис ICMP-овог програма помоћи Босни и Херцеговини, укључујући и остварене резултате, доступан је на www.ic-mp.org.

Донатори

Средства за ICMP-ов рад долазе од влада донатора и фондација. Објављивање овог водича и кампања информисања јавности, која је претходила, реализовани су уз великодушну подршку Владе Велике Британије путем њихове амбасаде у Босни и Херцеговини.

Увод у водич

Овај водич даје преглед начина рјешавања проблема лица несталих усљед оружаног сукоба у периоду 1992-1995. године у Босни и Херцеговини. Садржи информације о институцијама укљученим у процес, на који начин се испуњавају права сродника несталих лица, те како је организован процес тражења, ексхумације и идентификације несталих лица.

Водич је подијељен у поглавља која описују најбитније елементе у вези са рјешавањем питања несталих лица. Први дио је "ICMP-ов водич – питања и одговори" који представља збир одговора на бројна питања постављена током ICMP-овог пројекта информисања јавности у фебруару и марту 2011. године. Фокусиран је на бројне аспекте процеса тражења и идентификације несталих лица у Босни и Херцеговини, који су



Уводна ријеч (наставак)

→ се, током пројекта, показали нејаснима. Наведени су одговори на питања која се односе на процесе и временске оквире, укључене институције и улогу породица и цивилног друштва. Овај водич настоји појаснити метод идентификације засноване, првенствено, на анализи ДНК као и кораке у процесу од тренутка откривања могуће гробнице до потврде идентитета засноване на анализи ДНК. Наведене информације појашњавају различите кораке процеса тражења и идентификације несталих лица.

Други дио говори о ICMP-овом "Центру за упит о несталим особама", који претражује ICMP-ову евиденцију од 150000 генетичких профила како би, путем интерактивног онлине претраживача, пружио информације о несталим лицима. Осмишљен је тако да породицама несталих омогући да пријаве нерегистрована нестала лица и добију на увид информације о процесу идентификације. Након пријављивања, породица може допунити постојећу базу података додатним информацијама.

На страни 19. овог водича налазе се контакт-подаци институција укључених у процес рјешавања питања несталих лица у БиХ. На страни 9. налазе се линкови за "Закон о несталим лицима БиХ: водич за породице несталих лица" на језицима народа БиХ. У њему се налазе информације о правима која су породицама несталих загарантована законом. Штампане примјерке можете бесплатно добити у ICMP-у и Институту за нестала лица/особе (ИНЛ/ИНО).

Намјера

Приступ откривању истине о судбини несталих лица у Босни и Херцеговини је јединствен. Укључује правосудне органе, специјализиране државне институције и специфичне законе чији задатак је проналажење најефикаснијег рјешења за ово питање.

Процес је, међутим, врло сложен и подразумијева примјену напредне форензичке технологије. Намјера нам је да овај водич послужи као извор информација за породице несталих, како би били у могућности да доносе одлуке на основу што већег броја информација.

ICMP-ов водич – Питања и одговори

Публикација “Процес тражења и идентификације несталих лица: Водич за породице у Босни и Херцеговини” говори о процесу тражења несталих лица у Босни и Херцеговини и настала је као резултат низа састанака под називом “Потрага за несталима: отварање према јавности и приступ информацијама”, које је ICMP одржао у градовима Босне и Херцеговине.

Израда овог водича заснована је на увјерењу да су јасне информације и информисана јавност предуслов да се дође до правде. Имајући на уму да тражење несталих може бити сложено, овај водич настоји сумирати кључне концепте у формат прихватљив за општу употребу.



Често постављана питања**П: Како да пријавим нестало лице?**

Нестало лице пријављујете тако што ћете лично, телефоном, факсом, поштом или електронском поштом (е-маил), контактирати Институт за нестале особе/лица Босне и Херцеговине (ИНО/ИНЛ БиХ). Статус несталога лица можете провјерити путем ICMP-ове веб странице на линку Центар за упите о несталим особама. Контакт-подаци за обје организације налазе се на страни 19. овог водича.

П: Да ли плаћам давање узорка крви овлаштенем вјештаку судске медицине/ анализу ДНК / идентификацију?

- Не. Од вас се неће тражити да платите трошкове идентификације;
- Све трошкове потраге и ископавања гробова покрива ИНЛ;
- ИНЛ покрива и трошкове укопа;
- ICMP покрива све трошкове прикупљања узорака крви и анализе ДНК;
- Овлаштени вјештак судске медицине одговоран је за издавање потврде о смрти и ова услуга је бесплатна, премда постоји могућност да је потребно платити незнатну административну таксу приликом преузимања копија докумената;
- Ако се од вас тражи плаћање било које услуге, пријавите то ИНЛ-у, који ће провести даљу истрагу.

П: Дао/ла сам узорак крви прије неколико година а још нисам добио/ла одговор. Да ли треба поново дати узорак крви?

Додатни узорци крви нису потребни од лица које је раније дало крв, али би било корисно провјерити путем ICMP-овог Центра за упит о несталим особама на www.ic-mp.org да ли ICMP располаже са довољно референтних узорака чланова породице.

П: Дао/ла сам крв прије неколико година, зашто још увијек нема подударана ДНК?

Највјероватније је да посмртни остаци вашег члана породице још увијек нису пронађени. Други разлог би могао бити да ICMP није био у могућности да добије или изолује профил ДНК из пронађених посмртних остатака. Трећи разлог би могао бити да не постоје довољно блиски сродници несталога лица од којих би се могао узети неопходни узорак крви како би дошло до подударана.

П: Шта ако су сви чланови једне породице умрли или нестали и ако нема довољно чланова породице који би могли дати крв?

То може представљати озбиљан проблем при идентификацији и у одређеном броју случајева идентификација путем ДНК неће бити могућа. У неким случајевима постојећи профили ДНК несталих лица које ICMP већ посједује скупа са посредним доказима могу омогућити идентификацију.

П: Да ли ће нестали члан моје породице бити идентификован ако ја не дам узорак крви?

Да би се извршила идентификација путем анализе ДНК потребно је да ви или други чланови ваше породице доставите референтне узорке ICMP-у.

П: Зашто одређени број ексхумираних тијела још увијек није идентификован?

Када постоје хиљаде случајева несталих, за процес идентификације може бити потребно дуже вријеме. У сваком тренутку постоје случајеви који чекају потврду идентификације. За посебно сложене случајеве треба много више времена.

Поред тога, најчешћи случајеви када идентификација тијела није могућа су ако:

- нема довољно референтних узорака чланова породице;
- нема преживјелих чланова породице који могу дати референтне узорке;
- пронађено тијело не потиче из оружаног сукоба и самим тиме не долази до подударана ни са једним референтним узорком чланова породица.

П: Шта ако имам информације о могућој локацији гробнице?

Можете дати свој допринос овом процесу тако што ћете информације доставити ИНЛ-у или Тужилаштву БиХ. Све информације ће се провјерити.

Институције укључене у рјешавање проблема несталих лица у Босни и Херцеговини**ИНО/ИНЛ БиХ (Институт за нестале особе/лица)****П: Шта је ИНЛ и која је његова улога?**

ИНЛ је независна институција на државном нивоу чији је мандат да тражи лица нестала током оружаног сукоба у Босни и Херцеговини и региону. ИНЛ ради на принципу непристраности и недискриминације на основу етничке припадности, пола, расе, језика, вјероисповијести, политичких или других увјерења, друштвеног поријекла, имовинског стања или улоге коју је жртва имала током оружаних сукоба или других облика непријатељства. ИНЛ је основан 2005. године, а суоснивачи су Вијеће министара Босне и Херцеговине и ICMP. Са радом је почео 2008. године и надлежан је да:

- прикупља, обрађује и систематизује информације о несталим лицима, појединачним и масовним гробницама;
- успостави и управља Централном евиденцијом несталих (ЦЕН); води евиденцију и обавјештава породице несталих лица, што укључује и издавање потврда о нестанку и идентитету жртава, у складу са Законом о несталим лицима;
- проналази, провјерава и означава локације масовних и појединачних гробница;

- обавјештава правосудне органе о потенцијалним локацијама гробница и тражи судски налог за истрагу;
- учествује у ископавању и ексхумацији масовних и појединачних гробница;
- учествује у асанацији терена, обдукцијама, антрополошким обрадама и идентификацијама;
- сарађује са међународним и домаћим организацијама и институцијама укљученим у рјешавање проблема несталих лица;
- пружа подршку породицама несталих и њиховим удружењима, укључујући пројекте које је покренуо Савјетодавни одбор ИНЛ-а;
- чува посмртне остатке након њихове идентификације, до преузимања од стране чланова породице или упока;
- покрива трошкове и пружа подршку породицама несталих у организацији упока/сахрана њихових сродника;
- сарађује са надлежним институцијама у Хрватској, Србији, Црној Гори и другим земљама, у складу са законима Босне и Херцеговине и међународним споразумима;
- обавјештава јавност о резултатима истрага и утврђеним чињеницама.

П: Гдје су канцеларије ИНЛ-а и гдје могу добити информације о активностима на подручју гдје живим?

Сједиште ИНЛ-а је у Сарајеву, а теренски уреди се налазе у Бања Луци, Мостару, Бихаћу, Тузли, Брчком, Источном Сарајеву, Добоју, Горажду, Невесињу, Орашју, Сарајеву, Санском Мосту, Сребреници, Травнику и Зеници. (имена и контакт-деталји запосленика ИНЛ-а који раде у теренским канцеларијама наведени су на www.ino.ba). Истражитељи ИНЛ-а и друго особље на терену су на располагању за релевантне информације о статусу појединачних случајева несталих лица и о свим активностима у њиховом подручју одговорности.

П: Ко финансира ИНЛ и ко провјерава како троше новац?

ИНЛ је институција на државном нивоу и финансира се из буџета институција Босне и Херцеговине које финансирају оба ентитета и Брчко дистрикт. ИНЛ може примати додатна средства и подршку из других извора у складу са законом (донације, прилози, даровнице грађана, земаља донатора, организација, итд.). Финансијска контрола се проводи на два нивоа – од стране Надзорног одбора ИНЛ-а, који броји три члана, по један из реда сваког конститутивног народа Босне и Херцеговине, и Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Руководни и надзорни органи ИНЛ-а

П: Која је улога руководних органа ИНЛ-а?

Да би се осигурало добро руковођење и једнак третман свих несталих лица, постоји неколико нивоа управе и надзора.

Управљачки, руководни и надзорни органи ИНЛ-а су:

- а) Управни одбор

- б) Колегиј директора
- ц) Надзорни одбор

Чланови ових органа су именовани на основу стручних квалификација и у складу са Уставом Босне и Херцеговине, како би се осигурала једнака заступљеност конститутивних народа. Чланове Управног и Надзорног одбора ИНЛ-а именују суоснивачи ИНЛ-а (ICMP и Вијеће министара), након отвореног конкурса.

- Управни одбор је задужен за припрему програма рада ИНЛ-а, припрему и надгледање реализације финансијског плана и годишњег обрачуна, усвајање подзаконских аката ИНЛ-а, надзор и оцјену рада чланова Колегија директора, достављање извјештаја суоснивачима и друго. Управни одбор се састоји од шест чланова, по два из реда сваког од конститутивних народа у Босни и Херцеговини. Чланови Управног одбора се именују на период од четири године и не могу бити поново бирани. Управни одбор одлуке доноси консензусом.
- Колегиј директора броји три члана које именује (и разрјешава дужности) Управни одбор ИНЛ-а на основу стручних способности и релевантног радног искуства на период од четири године. Чланови Колегија директора врше функцију предсједавајућег током периода од осам мјесеци, по принципу ротације. Колегиј директора руководи Институтом и одговоран је за организовање, управљање и представљање Института, за законитост рада и извршавање одлука Управног одбора ИНЛ-а. Колегиј директора одлуке доноси консензусом.
- Надзорни одбор ИНЛ-а броји три члана. Предсједавајући Надзорног одбора и чланови Надзорног одбора именују се на период од четири године након чега не могу бити поновно изабрани. Надзорни одбор одлуке доноси консензусом. Надзорни одбор Института разматра извјештаје о финансијском пословању Института, годишњи извјештај и годишњи завршни рачун, разматра и провјерава уредност и законитост вођења рачуноводствених књига и извјештава суосниваче, Управни одбор и Колегиј директора о резултатима надзора.

П: Шта је Савјетодавни одбор ИНЛ-а и ко су његови чланови?

Савјетодавни одбор Института за нестала лица састоји се од представника чланова породица несталих лица и води рачуна да Институт за нестала лица у обзир узима интересе чланова породица несталих лица.

Савјетодавни одбор броји шест представника удружења породица несталих лица: два из реда бошњачког, два из реда хрватског и два из реда српског народа. Жене и мушкарци су подједнако заступљени. Удружења породица несталих лица предлажу кандидате за Савјетодавни одбор, које затим именује Управни одбор Института за нестала лица на период од четири године.

П: Која је улога Савјетодавног одбора ИНЛ-а?

Савјетодавни одбор задужен је за сљедеће:

- служи као веза између удружења породица и ИНЛ-а и обавјештава лица која траже своје нестале о процесу тражења несталих лица;
- надгледа активности ИНЛ-а;
- савјетује руководне органе ИНЛ-а;
- промовише проблематику несталих лица у јавности;
- предлаже пројекте и покреће иницијативе везане за рад ИНЛ-а.

П: Како могу ступити у контакт са Савјетодавним одбором ИНЛ-а?

Савјетодавни одбор ИНЛ-а можете контактирати директно на телефон ИНЛ-а 033 703 286, путем поште на адресу Хамдије Ћемерлића 2/15, 71000 Сарајево, на е-маил info@ino.ba или на факс 033 703 685.

Централна евиденција несталих (ЦЕН)

П: Шта је Централна евиденција несталих (ЦЕН)?

ЦЕН је база података у којој се налазе све информације о несталим лицима из Босне и Херцеговине. ИНЛ управља ЦЕН-ом и уноси нове податке, у складу са Законом о несталим лицима. ЦЕН је настао спајањем 13 засебних база података са информацијама о несталим лицима које је прикупила бивша Федерална комисија за нестале особе, Канцеларија за тражење несталих и заробљених лица Републике Српске, Државна комисија за тражење несталих особа, Међународни комитет црвеног крста/крижа и ICMP. Информације које су тренутно у ЦЕН-у предмет су детаљне верификације да би се утврдила њихова комплетност и тачност. Након верификације, Босна и Херцеговина ће имати тачан регистар свих пријављених несталих лица укључујући информације о мјесту и околностима нестанка, ексхумацији и друге информације неопходне за утврђивање идентитета несталога лица.

Тужилаштво и Суд Босне и Херцеговине

П: Која је улога Тужилаштва и Суда Босне и Херцеговине?

У Босни и Херцеговини Тужилаштво Босне и Херцеговине је надлежно за случајеве ратних злочина. Од 1. јануара 2011. године Посебни одјел за ратне злочине при Тужилаштву Босне и Херцеговине одговоран је за ексхумације и идентификације у Босни и Херцеговини. То значи да теренски тимови Тужилаштва БиХ и тужиоци проводе активности ексхумација, идентификација и друге активности у вези са истрагама ратних злочина. Ексхумације и идентификације које су саставни дио истраге, а започете су прије јануара 2011. године од стране кантоналних/окружних тужилаштава, ће бити и окончане од стране ових тужилаштава.

Тужилаштво Босне и Херцеговине проводи ексхумације и идентификације на основу информација добијених од појединаца, ИНЛ-а, полицијских служби, обавјештајних служби или било које другог извора, а у складу са судским налазима издатим од стране Суда БиХ. У оквиру своје надлежности, Суд Босне и Херцеговине надлежан је за кривична дјела дефинисана Кривичним законом Босне и

Херцеговине и другим законима Босне и Херцеговине (члан 13. Закона о судовима Босне и Херцеговине и члан 23 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине). Суд је надлежан и за кривична дјела описана законима Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко дистрикта.

П: Која је улога Одјела за ратне злочине?

Један од три одјела Тужилаштва Босне и Херцеговине је Посебни одјел за ратне злочине. Одјел упошљава четрнаест домаћих и једног међународног тужиоца и највећи је одјел Тужилаштва Босне и Херцеговине. Одјел је подијељен у тимове који покривају одређена географска подручја. На челу сваког тима је домаћи тужилац:



- **Тим 1** покрива регију сјеверозападне Босне и дио Посавине;
- **Тим 2** покрива регију средње Босне;
- **Тим 3** покрива регију источне Босне (долина ријеке Дрине) и дио Посавине;
- **Тим 4** покрива регију Сарајева и источне Босне, укључујући Фочу;
- **Тим 5** покрива регију западне Херцеговине и долину ријеке Неретве;
- Специјални **тим 6** за подручје Сребренице.

Одјел за ратне злочине ради на случајевима које је Међународни кривични суд за бившу Југославију (МКСЈ) уступио домаћем правосудју, случајеве за које су домаће институције претходно провеле истрагу, те на свим новим случајевима.

П: Шта раде криминалистички техничари?

Како се свака локација ексхумације сматра мјестом злочина, проводи се истрага или реконструкција мјеста злочина уз помоћ стручњака из области криминалистике (крим. техничар) или неке друге дисциплине, који помаже у прикупљању и евидентирању доказа и других врста података. Ови подаци се касније могу употријебити током судских процеса уколико дође до покретања кривичног поступка. Крим-техничар је одговоран и за обиљежавање

свих пронађених доказа, вођење евиденције, а у наредним фазама и за припрему обдукцијских извјештаја у којима се налазе информације о резултатима обраде посмртних остатака пронађених на мјесту злочина.

Вијеће министара и Министарство за људска права и избјеглице

П: Која је улога Вијећа министара у процесу, укључујући Министарство за људска права и избјеглице, и које су њихове обавезе?

Године 2005. Вијеће министара Босне и Херцеговине и ICMP су потписали Споразум о преузимању улоге суоснивача за Институт за нестала лица (ИНО). У складу са споразумом, Вијеће министара је одговорно за:

- осигуравање средстава за рад Института из буџета Институција Босне и Херцеговине на годишњем нивоу, а на основу финансијског плана одобреног од стране суоснивача за сваку календарску годину,
- учествовање у избору, а затим именовање три члана Управног одбора ИНЛ-а (преостала три именује ICMP),
- учествовање у избору, а затим именовање чланова Надзорног одбора ИНЛ-а (преостала три именује ICMP),
- разматрање и одобравање Статута ИНЛ-а и других подзаконских аката у складу са законодавством Босне и Херцеговине,
- разматрање и усвајање годишњег извјештаја о раду ИНЛ-а.

У име Вијећа министара, Министарство за људска права и избјеглице надгледа примјену Закона о несталим лицима.

Овлаштени вјештак судске медицине

П: Која је улога овлаштеног вјештака судске медицине?

Овлаштени вјештак судске медицине обавља обдукцију и надзире узимање узорака са посмртних остатака за анализу ДНК. Извјештаји о подударану ДНК враћају се овлаштеном вјештаку судске медицине који је надлежан да заједно са тужитељем и крим-техничарима закључи идентификацију у правном смислу.

Законодавство

П: Која законска права имам?

У Босни и Херцеговини Закон о несталим лицима породицама несталих лица осигурава сљедећа права:

- да знају судбину несталих чланова породице;
- да знају околности, узрок смрти и гдје се налазе посмртни остаци;
- да достојанствено упојају посмртне остатке након идентификације;
- право на новчану потпору;
- право на привремено управљање имовином несталих лица;
- трошкове сахране/укопа;
- приоритет у запошљавању и школовању дјеце;
- здравствену заштиту;

- обиљежавање мјеста укопа и ископавања.

Закон о несталим лицима наводи и обавезе институција Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта да:

- породицама несталих лица и релевантним институцијама задуженим за тражење несталих лица доставе све доступне информације;
- пруже сву неопходну помоћ у унапређењу процеса тражења и идентифицирања, те рјешавања случајева несталих лица у Босни и Херцеговини.

П: Да ли у Босни и Херцеговини постоји закон који регулише проблем несталих лица?

Парламентарна Скупштина Босне и Херцеговине је у октобру 2004. године донијела Закон о несталим лицима (Службени лист Босне и Херцеговине бр. 50/04, новембар 2004). Овим законом су утврђени принципи за унапређење процеса тражења, дефиниција несталих лица, начин вођења централне евиденције (ЦЕН), остварења социјалних и других права чланова породица несталих лица, као и друга питања у вези с тражењем несталих лица из Босне и Херцеговине и у Босни и Херцеговини.

Све информације које се односе на примјену овог Закона и права чланова породица наведене су у Водичу за породице несталих лица које је објавило Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине у сарадњи са ICMP-ом, Међународним комитетом црвеног крста/крижа, Уредом високог комесара за људска права и Центром за слободан приступ информацијама. Водич за чланове породица несталих лица у Босни и Херцеговини и комплетан текст Закона о несталим лицима у Босни и Херцеговини можете погледати на:

<http://www.ic-mp.org/wp-content/uploads/2007/11/bosvodnic.pdf>
<http://www.ic-mp.org/wp-content/uploads/2007/11/hrvvdnic.pdf>
<http://www.ic-mp.org/wp-content/uploads/2007/11/srpvodnic.pdf>

П: Да ли члан породице несталих лица има право да тражи финансијску помоћ, у складу са члановима 11. и 12. Закона о несталим лицима?

У складу са законом, чланови породице несталих лица, које је нестало лице издржавало, и који имају потребу за издржавањем, стичу право на мјесечну потпору.

Новчана потпора је непреносиво лично право и не може се користити истовремено с другим основом за издржавање. У складу са Законом о несталим лицима, корисници могу изабрати кориштење повољнијег права. Право на новчану потпору се остварује од дана ступања на снагу Закона (9.11.2004. године). Лица које до ступања на снагу овог закона нису поднијела пријаву за тражење несталих лица ово право остварују од дана подношења пријаве.

П: Ко може тражити новчану потпору?

У складу са Законом о несталим лицима чланови породица несталих лица који се могу пријавити за новчану потпору – када се коначно успостави Фонд за нестала лица – су:

- дијете рођено у брачној заједници или изван брачне заједнице;
- усвојено дијете, укључујући пасторке које је издржавала нестало лице;
- супружник или изванбрачни партнер;
- родитељи (очух, маћеха);
- родитељи усвојеног дјетета;
- брат или сестра несталог лица.

Улога ICMP-а и међународна помоћ Босни и Херцеговини

П: Која је улога ICMP-а?

Међународна комисија за нестале особе је међународна, независна организација која промовише људска права/владавину закона, основана на иницијативу америчког предсједника Billa Clintona 1996. године, након самита земаља групе Г-7 у француском граду Лиону. Њен главни задатак је да обезбиједи сарадњу влада на проналажењу и идентифицирању лица несталих усљед оружаних сукоба или кршења људских права. Поред тога, ICMP подржава рад других организација, подстиче укључивање јавности у те активности, доприноси у проналажењу адекватних облика одавања почести несталим лицима. ICMP прима добровољне донације од влада донатора како би помогао земљама у којима су лица нестала усљед оружаног сукоба или катастрофа.

ICMP је предводник у кориштењу јединственог система идентификације на основу истовремене анализе великог броја узорака ДНК у сврху идентификације великог броја несталих усљед оружаног сукоба и кршења људских права. ICMP је први у свијету по могућности истовремене анализе великог броја узорака у сврху идентификација заснованих на анализи ДНК. Лабораторији се налазе у Босни и Херцеговини, а процес идентификације укључује примјену форензичке археологије и антропологије.

Осим пружања стручне помоћи, ICMP је суоснивач Института за нестала лица Босне и Херцеговине. ICMP помаже и у процесима успостављања транзицијске правде, пружа законодавну помоћ и помаже развој мрежа организација цивилног друштва које се залажу за истину, правду и права чланова породица несталих.

ICMP управља и ради са базом форензичких података (Forensic Data Management System), помоћу које се нестало лице може пратити од проналаска до идентификације. Информације о несталима које су у посједу ICMP-а јавности су доступне путем Центра за упите о несталим особама на ICMP-овој web-страници. То породицама несталих лица и другима даје могућност да прате случајеве несталих лица; ако је породица нестало лице пријавила ICMP-у, Центар за упите о несталим особама им омогућава да дођу до информација о статусу случаја те несталог лица.

П: Какав систем контроле постоји у ICMP-у?

ICMP-ов Систем лабораторија за анализу ДНК акредитован је у складу са врло високим међународним стандардима (ISO 17025) кроз трајан и строг процес који укључује техничку инспекцију и преглед свих метода и процедура

контроле квалитета.

ICMP је дио међународног тестирања стручности како би се потврдила тачност метода тестирања. Сви дијелови ICMP-овог Одсјека форензичких наука савјете примају од стране вањског тијела - Управног одбора форензичких наука, који чине најпроминентнији свјетски научници из области форензике. Њихова имена и квалификације налазе се на на web-страници ICMP-а: <http://www.ic-mp.org/committees/steering-committee-on-forensic-sciences/>

ICMP сарађује са међународним стручњацима америчке Научне радне групе Комисије за методе анализе ДНК несталих лица, а члан је и Одбора америчке Научне радне групе за идентификацију жртава катастрофа.

ICMP је стални учесник редовних састанака европске Мреже института форензичких наука (ENFSI), и европске Групе за профилирање ДНК (EDNAP).

ICMP-ове научне методе се редовно представљају на међународним научним конференцијама, а многе од тих метода су објављене у научним часописима.

Проналазак, ексхумација и идентификација несталих лица

Проналазак и ексхумација посмртних остатака

П: Како ИНЛ долази до информација о локацијама скривених гробница?

Како би дошао до информација о локацијама скривених гробница ИНЛ користи различите изворе информација као што су изјаве свједока, евиденције званичних органа, информације са судских процеса и полицијску документацију, те властитим истраживањем на терену.

П: Како се ICMP укључује у процес ексхумација?

На захтјев ИНЛ-а, ICMP пружа стручну помоћ на проналажењу и ексхумацији посмртних остатака користећи напредне технике форензичке антропологије. Техничка помоћ укључује мапирање, дигиталне фотографије и документовање процеса ексхумације.

П: Шта ексхумација подразумева?

Исправно обављена ексхумација подразумева проналажење посмртних остатака и других доказа из масовних гробница и осталих скривених локација. Остаци се прикупљају на начин који олакшава идентификацију несталих лица. Информације о локацији се документују како би се направио историјски архив.

П: Ко је надлежан за мјесто ексхумације и зашто је у процес укључено Тужилаштво БиХ?

Гробнице се сматрају могућим мјестима злочина, тако да Тужилаштво БиХ има надлежност над свим активностима око ексхумације.

П: Колико дуго траје ексхумација?

То зависи од величине гробнице и природе терена. За мање сложено ископавање потребно је неколико дана, али неке гробнице су врло сложене и за њихову ексхумацију може бити потребно неколико седмица па и мјесеци, посебно ако су на удаљеној локацији или ако постоји ризик од неексплодираних убојних средстава у том подручју.

П: Ко, по закону, мора присуствовати ексхумацији?

Надлежни тужилац или представник Тужилаштва Босне и Херцеговине, овлаштени вјештак судске медицине, полиција и представници ИНЛ-а морају бити присутни. У случају да постоји опасност од неексплодираних убојних средстава или се ради о сложеној гробници, ИНЛ може тражити помоћ тимова за деминирање, алпинистичких тимова и ICMP-ових стручњака.

П: Да ли друга лица могу присуствовати ексхумацији ако то желе?

Искључиву контролу приступа гробници има тужилац. Друга лица, као што су чланови породице и/или новинари, могу присуствовати, али уз предходно добивену дозволу од Тужилаштва Босне и Херцеговине. ИНЛ може поднијети захтјев Тужилаштву за она лица која желе да присуствују.

П: Гдје се чувају посмртни остаци након завршене ексхумације?

Посмртни остаци се превозе до мртвачнице коју је одабрало Тужилаштво Босне и Херцеговине. Информације о мјесту на коме се налазе посмртни остаци могу се добити у ИНЛ-у.

П: Колико мртвачница постоји у Босни и Херцеговини и гдје се налазе?

У Босни и Херцеговини тренутно постоји једанаест мртвачница. Налазе се у сљедећим општинама: Бања Лука, Невесиње, Источно Сарајево, Сарајево, Високо, Оџак, Тузла (2), Мостар, Горажде и Сански Мост.

П: Шта се догађа са посмртним остацима у мртвачници?

Овлаштени вјештак судске медицине обрађује посмртне остатке и узима врло мали узорак кости који доставља ICMP-у на анализу ДНК. У оквиру обраде, полиција може документовати доказе, укључујући и фотографисање. У комбинацији са достављеним резултатима ДНК анализе, овлаштени вјештак судске медицине обавља преглед свих осталих доступних података како би издао потврду о смрти.

П: Зашто се за идентификацију користи анализа ДНК, а не неке друге методе?

ДНК садржи јединствене идентификацијске карактеристике чак и у одсуству других доказа. Важно је користити научно признату методу идентификације, а не само лично препознавање или доказе на темељу индиција, а анализа ДНК је широм свијета прихваћена као једна од

најпоузданијих научних метода идентификације несталих лица.

Идентификација

П: Каква је процедура у Босни и Херцеговини за идентификацију и колико траје?

У Босни и Херцеговине провјеру идентитета путем ДНК обавља ICMP.

За почетак, неопходно је имати довољно референтних узорака крви чланова породице, посмртни остаци несталих лица морају бити ексхумирани, а узорци остатака узети за анализу ДНК.

Затим се мора добити профил ДНК из посмртних остатака несталих лица, те пронаћи подударане са референтним узорцима чланова породице.

Извјештај о подударану ДНК се затим детаљно прегледа и шаље у ИНЛ, који извјештај о подударану просљеђује овлашћеном вјештаку судске медицине и тужиоцу на антрополошки преглед и обдукцију, а размотриће и све доказе у вези са случајем, како би потврдили подударане ДНК.

Мишљење вјештака судске медицине о могућем узроку смрти наводи се у извјештају који се доставља тужиоцу. Потврда о смрти се затим шаље опћинском матичном уреду да би се потврдила смрт и издао смртни лист. Ако постоји довољан број референтних узорака чланова породице, процес може трајати од четири до шест седмица од дана када је ДНК успјешно изолована из посмртних остатака нестале особе након ексхумације. Међутим, није лако издвојити ДНК из коштаног узорка, а у неким случајевима је и немогуће уз расположиву технологију. ICMP наставља покушавати издвојити ДНК из различитих узорака, а континуирано ради на развијању напреднијих научних техника.

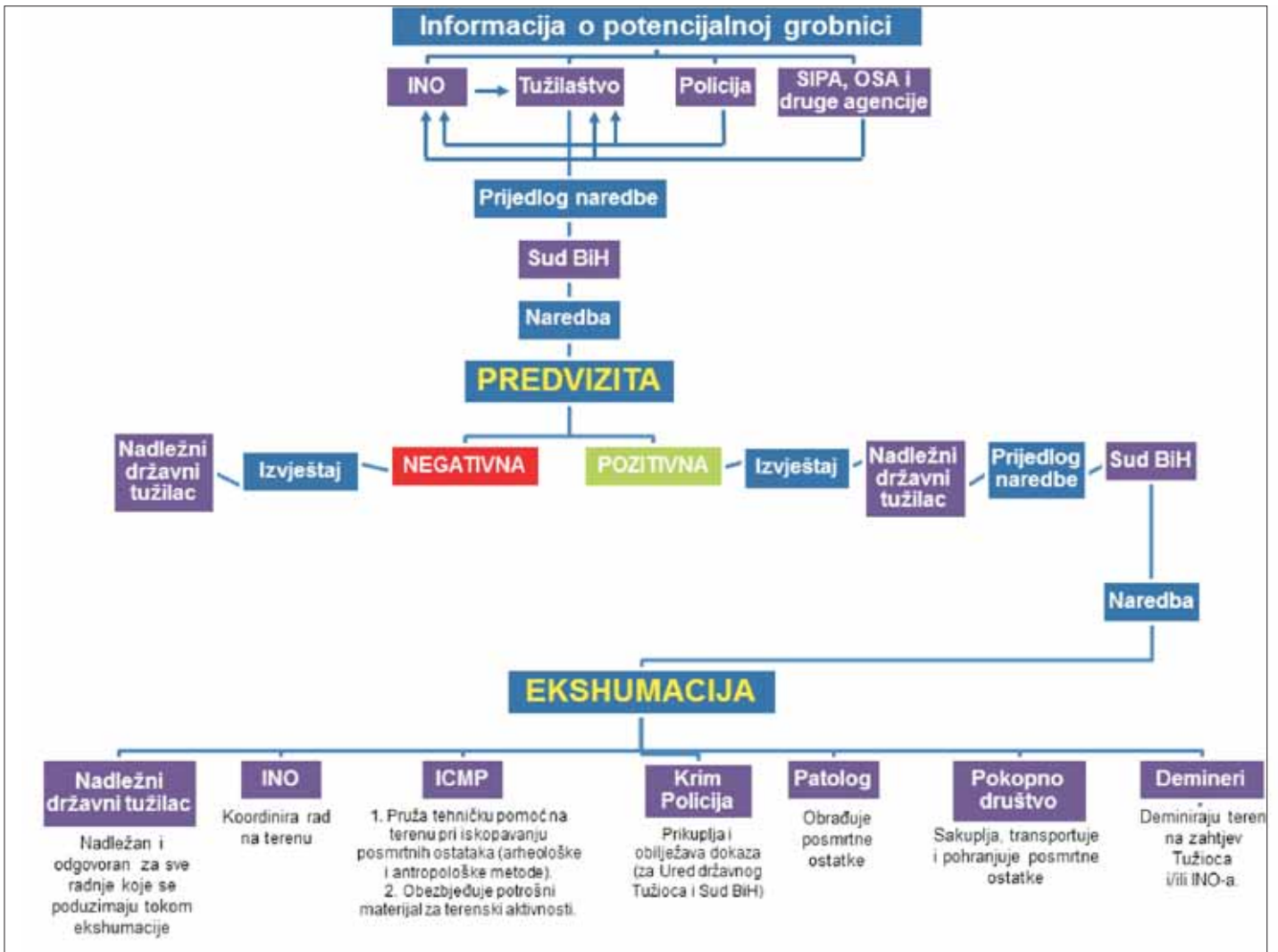
П: Можемо ли несталу особу прогласити мртвом ако нема подударану ДНК и шта ће се десити са процесом тражења ако је лице проглашено мртвим?

У складу са чланом 27 Закона о несталим лицима, три године након дана ступања Закона на снагу (новембар 2004. године) лице регистровано као нестало у периоду између 31. априла 1991. и 14. фебруара 1996. године, чији је нестанак верификован у Централној евиденцији несталих лица у Босни и Херцеговини, сматраће се мртвим и тај податак се службено уноси у матичну књигу умрлих.

Међутим, у складу са чланом 9 истог закона, у случају да се нестало лице прогласи мртвим али његови посмртни остаци нису пронађени, процес проналажења и идентификације се не обуставља. То значи да се статус несталих лица закључује само након проналажења посмртних остатака, тј. процес тражења несталих лица се закључује на дан идентификације.

П: Ко је одговоран да идентификацијом закључи случај несталих лица?

Идентификација је правни процес. Државно тужилаштво је 2001. године објавило да све будуће идентификације морају бити засноване на ДНК анализи, осим ако у одређеном



Шема проналажења и екшумирања посмртних остатака

случају није могуће користити ДНК. Коначну идентификацију врши овлаштени вјештак судске медицине у сарадњи са крим-техничарем и тужиоцем.

П: Ко треба бити присутан приликом идентификације и закључивања случаја?

По закону, следеће особе МОРАЈУ бити присутне да би се обавила службена идентификација:

- тужилац
- овлаштени вјештак судске медицине
- представник полиције
- члан породице несталога лица

Осим њих може бити присутан и упосленик ИНЛ-а.

П: Да ли ће бити пронађено свако нестало лице?

Нажалост, врло је вјероватно да без додатних информација о судбини несталога лица многи људи неће бити пронађени. Међутим, мандат ИНЛ-а је да истражује сваки вјеродостојни навод о могућој локацији гдје би лице могло бити закопано. Истражују се нове технике проналажења гробница, али процес још увијек зависи од извјештаја свједока о томе шта су видјели или пронашли, од добијања информација од починитеља или

информација које пружају тужиоци.

П: Да ли ће свако пронађено лице бити идентификовано?

Нажалост, не. Напримјер, постоје случајеви када нема референтних узорака чланова породице за поређење ДНК, а понекад нема употребљиве ДНК у посмртним остацима. ICMP наставља тражити нове, напредније начине за изоловање ДНК, али у неким случајевима то једноставно није могуће. Међутим, у тим случајевима то можда могуће користити друге доказе, а овлаштени вјештак судске медицине, задужен за тај случај, ће покушати пронаћи што је могуће више информација да би се обавила идентификација.

Употреба ДНК

П: Шта је ДНК?

ДНК је микроскопска молекула у облику ланца која представља наследни материјал и налази се у готово свим ћелијама људског тијела. Пола ДНК се наљеђује од мајке а друга половина од оца. ДНК садржи биолошке информације, које по природи творе и одржавају наша тијела, те одређују бројне специфичне карактеристике

једног лица.

П: Да ли је ДНК јединствена?

Да. Осим код једнојајчаних близанаца, не постоје два лица које дијеле идентичну ДНК.

П: Шта је “профил ДНК”?

Када се ДНК тестира у сврху идентификације несталог лица, испитују се само одређени мали дијелови или мјеста на ДНК. Ти различити дијелови су врло варијабилни и могу се појавити у изузетно великом броју комбинација. Карактеристике ДНК на тим локацијама могу се записати бројчаним ознакама које чине профил ДНК. Свако лице (осим идентичних близанаца) има јединствен профил ДНК.

П: Како ДНК може довести до имена лица?

Профил ДНК, изолован из посмртних остатака, сам по себи не омогућава идентификацију лица. ДНК се може користити за идентификацију само ако се профил ДНК из посмртних остатака може упоредити са профилима ДНК чланова породице несталог лица или са узорком узетим од несталог лица прије његове смрти. Када профил ДНК несталог лица и профили ДНК чланова породице покажу постојање крвног сродства, то се назива “подударање ДНК” или другим ријечима, идентификација заснована на ДНК.

П: Шта су “референтни узорци чланова породице”?

То је обично узорак крви блиских чланова породице несталог лица. ДНК се изолује из референтних узорака, а затим се пореди са ДНК изолованом из посмртних остатака да би се пронашло подударање ДНК.

П: Како ДНК помаже да се пронађе/идентификује нестали сродник?

Због начина на који се ДНК наслеђује, информације које носи ДНК живих сродника се може подударати са ДНК изолованом из посмртних остатака. Да би се пронашло подударање ДНК, најмање један члан породице мора дати референтни узорак крви из којег се изолује ДНК, али више доступних референтних узорака, значи веће шансе да се пронађе подударање.

П: За шта ће се користити референтни узорци ДНК чланова породице?

Узорак ће се користити искључиво као помоћ у процесу идентификације.

П: Ко треба дати узорак крви?

Ако пријављујете несталу особу ICMP-у, питат ће вас о породичној вези тј. сродству са несталим лицем. Запосленици ICMP-а ће дати препоруку ко из ваше породице треба дати узорак крви.

П: Шта је подударање ДНК?

То је израз који се користи када дође до поклапања

профила ДНК изолованог из посмртних остатака са профилом ДНК из референтних узорака чланова породице. То пружа велику вјероватноћу да су посмртни остаци у крвној вези са породицом.

П: Како се проналази подударање ДНК?

ICMP врши провјеру подударања ДНК великог броја несталих лица. Профили ДНК свих референтних узорака чланова породице, који се односе на десетине хиљада несталих лица, уносе се у велику компјутерску базу података. Профили ДНК изоловани из посмртних остатака несталих лица се, затим, помоћу компјутерског програма пореде са свим референтним узорцима чланова породице. Подударање ДНК се заснива на заједничком распореду ДНК што указује на постојање крвног сродства.

П: Колико је референтних узорака чланова породице потребно за подударање ДНК?

То зависи од врсте крвног сродства члана породице са несталим лицем и од карактеристика ДНК породице. Понекад је довољан један родитељ или дијете, али обично су потребна два или више блиска сродника. Профили родитеља, дјецe и браће и сестара несталих лица дају најбоље резултате, али и даљи сродници могу бити од помоћи. Запосленици ICMP-а ће појаснити који чланови породице могу помоћи при идентификацији несталог лица ако дају референтни узорак.

П: Да ли супружник несталог лица даје референтни узорак?

Ако дијете несталог лица може дати референтни узорак, онда су мајка или отац тог дјетета врло корисна референца.

П: Како се дају референтни узорци чланова породице?

ДНК се може изоловати из узорка крви или бриса који се узима памучним штапићем из усне шупљине. ICMP користи једноставан прибор, који се састоји од иглице за убуд прста тако да се могу прикупити капљице крви.

П: Како могу провјерити да ли је достављено довољно референтних узорака да би се омогућила идентификација несталог члана моје породице?

Можете посјетити линк Центар за упите о несталим особама на www.ic-mp.org. Унесите име несталог лица да би сазнали да ли је достављено довољно референтних узорака. Информације су тачне и ажуриране. Међутим, имајте на уму да се подударање ДНК може постићи само ако су посмртни остаци несталог лица пронађени и ако је профил ДНК успјешно изолован из пронађених посмртних остатака.

П: Да ли се помоћу ДНК са сигурношћу може идентификовати нестало лице?

Минимум вјероватноће подударања ДНК који ICMP прихвата је 99,95%, међутим, у већини случајева, ниво вјероватноће је 100%.

П: Шта ако је нестало више чланова моје породице?

Ваш узорак може помоћи да се идентификују сви, у зависности од вашег сродства. Међутим, ако је нестало више браће или сестара, ДНК можда неће моћи помоћи да се установи о коме од њих се ради, осим ако нестала лица имају дјецу која су такођер дала референтне узорке. Ако то није случај, онда ће стручњаци приликом обраде посмртних остатака покушати утврдити године или висину особе у вријеме смрти.

П: Када анализа ДНК не функционише?

Различити утицаји околине могу разградити ДНК која се налази у посмртним остацима. Понекад долази до уништавања комплетне ДНК у костима, тако да је немогуће изоловати профил.

П: Може ли се лице идентификовати без употребе ДНК?

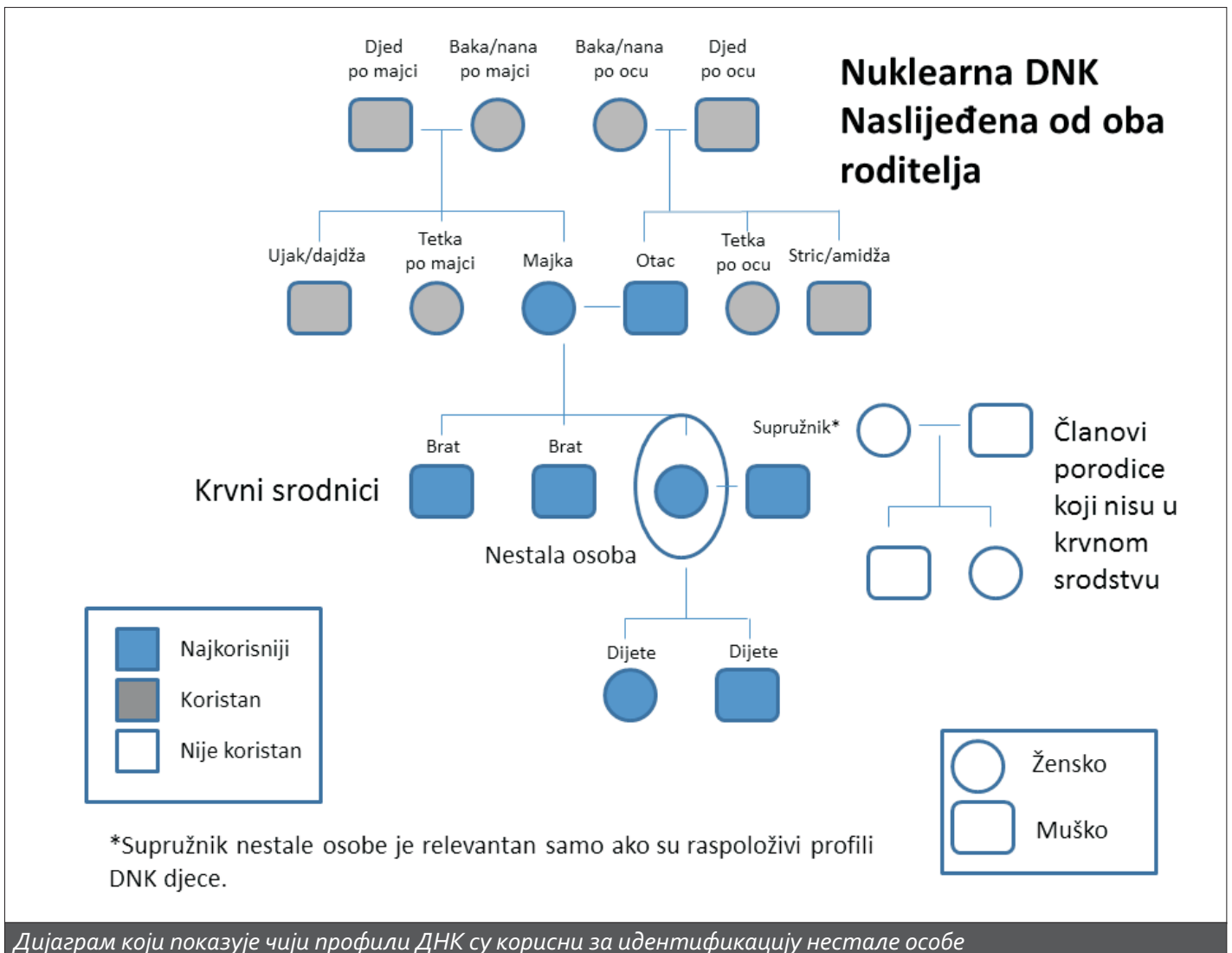
Због великог броја несталих лица, непостојања здравствених картона, те чињенице да је већина посмртних остатака сада у скелетном облику, у Босни и Херцеговини се примјењује политика да се идентификација путем ДНК ипак покуша у свим случајевима. Ако се ДНК не може изоловати из посмртних остатака или нема референтних

узорака чланова породице, у неким случајевима је могуће извршити идентификацију на основу доказа о околностима, потом одјеће и личних ствари те специфичних антрополошких и медицинских карактеристика. Међутим, бројни докази овог типа нису поуздани нити објективни из научног угла, те их се мора користити врло опрезно и само у случају када је крајњи, комбиновани доказ врло извјестан.

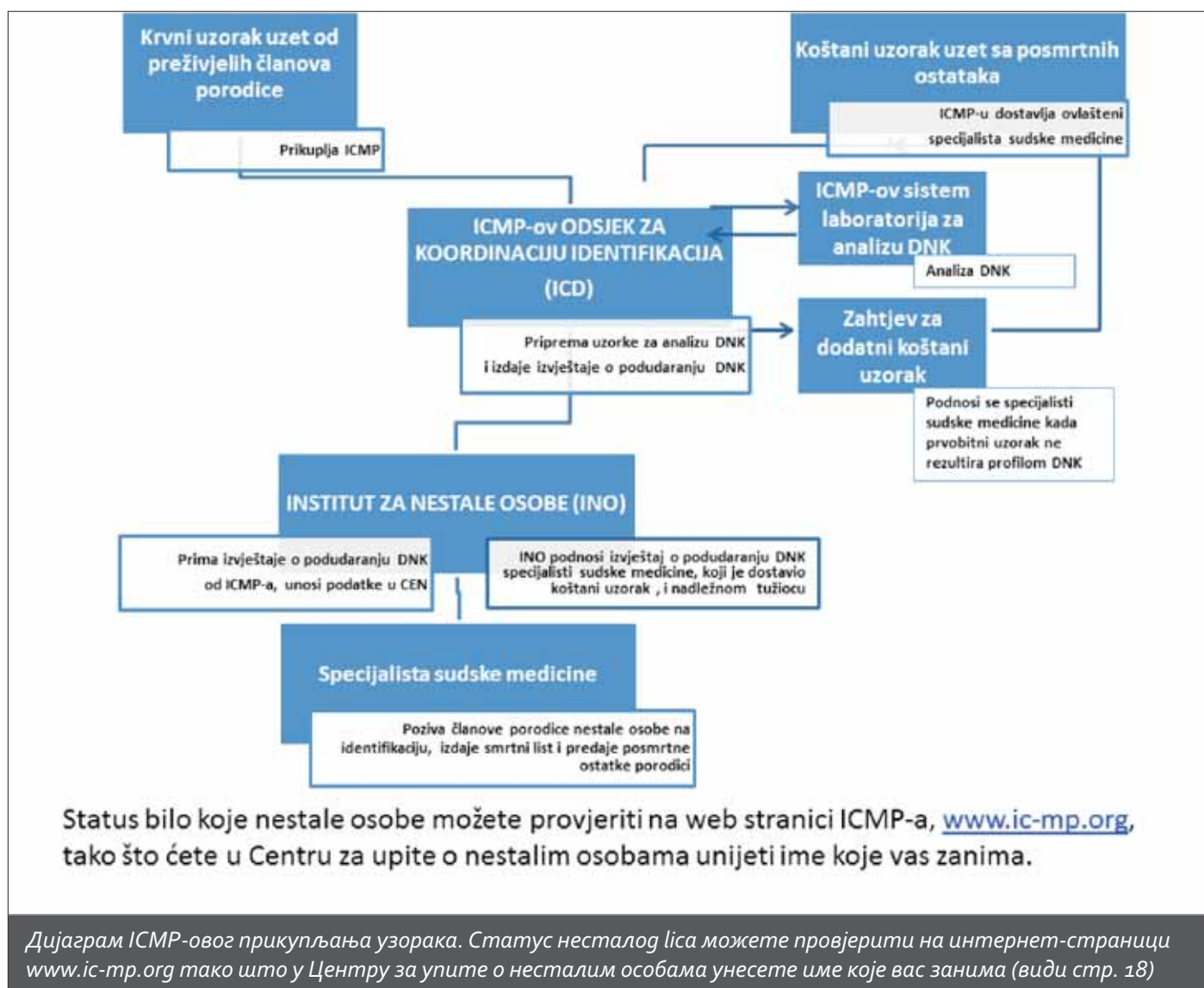
П: Може ли се лице идентификовати када ICMP нема довољно узорка крви?

У неким случајевима се употребљив доказ путем ДНК може добити чак и када нема довољно референтних узорака за потпуно подударање ДНК. Ако је доступан један потомак као референца, може се догодити да резултати ДНК анализе покажу велику вјероватноћу постојања сродства, чак и ако није постигнуто подударање ДНК са 99.95% вјероватноће. ICMP на посебан начин информише надлежне органе за идентификацију о таквим потенцијалним везама ДНК. Ако су информације о ДНК конзистентне са осталим доказима у одређеном случају, комбинација ДНК и других доказа се може примијењити да би се употпунила идентификација.

Чак и када живи чланови породице нису дали довољно референтних узорака, понекад се нестала лица могу



Дијаграм који показује чији профили ДНК су корисни за идентификацију нестале особе



Дијаграм ICMP-овог прикупљања узорака. Статус несталог лица можете провјерити на интернет-страници www.ic-mp.org тако што у Центру за упите о несталим особама унесете име које вас занима (види стр. 18)

идентификовати на основу профила ДНК њихових сродника који су такођер нестали, али су идентификовани путем анализе ДНК. Ако, на примјер, мајка и сестра дају своје референтне узорке, њихов муж/брат може бити идентификован. Његов профил ДНК се, у том случају, користи за идентификацију његовог несталог сина.

П: Зашто се из неких посмртних остатака више пута узимају узорци за анализу ДНК ?

У случајевима код којих је количина ДНК у првом коштаном узорку недовољна, успјех се, понекад, постиже након узимања другог узорка. ICMP и овлаштени вјештак судске медицине, надлежан за тај случај, ће примјенити различите комбинације како би повећали шансе за успјех.

П: Могу ли подаци о ДНК указивати на етничку припадност?

Не, подаци о ДНК које ICMP користи у процесу идентификације несталих лица не говоре ништа о поријеклу несталог лица. Једини податак који профил

ДНК пружа, тиче се пола лица. Профил ДНК не указује на старост, висину, боју косе, боју коже, а сасвим сигурно не указује на вјерску и етничку припадност, те здравствено стање лица.

П: Да ли ће ICMP моје генетичке податке дати некој трећој страни?

Ако недвојбено дате пристанак ICMP-у у писаној форми, ваш профил може бити кориштен у процесима против лица оптужених за ратне злочине, злочине против човјечности, геноцид, итд. Ако не пристајете да се ти подаци користе у те сврхе, ваше генетичке информације (профил ДНК) неће бити достављене нити једној другој страни.

П: Како ICMP штити генетичке податке?

ICMP држи да су генетички профили несталих особа и њихових породица осјетљиви подаци личне природе. Они се чувају у сигурним базама података, те су подузете различите мјере предострожности како би се осигурала адекватна заштита тих података. ICMP ужива дипломатске привилегије и имунитет у Босни и Херцеговини, што штити осјетљиве, личне информације, у посједу ICMP-а, од



могућности запљене, судских позива и свих других правних процеса. Детаљан опис ICMP-ове политике заштите личних података налази се на www.ic-mp.org.

Улога цивилног друштва

П: Како се могу укључити у процес?

Удружења породица несталих особа би требала бити ваш први контакт јер она прикупљају и пружају информације о несталим лицима и преживјелим члановима породица. У Босни и Херцеговини тренутно постоји око 50 регистрованих удружења породица. За ступање у контакт са удружењем породица у вашој заједници, информације можете пронаћи на нашој интернет-страници (http://www.ic-mp.org/wp-content/uploads/2007/12/ICMP_directory.pdf). Списак и контакт-детаљи удружења редовно се ажурирају како би се осигурала тачност података. Свако ко тражи несталу особу може се учланити у удружење.

П: Која је улога удружења породица?

Удружења породица:

- прикупљају информације о несталим лицима;
- често пружају савјетодавне услуге током процеса тражења и идентификације;
- лобирају код органа власти и државних институција да убрзају и побољшају процес тражења и идентификације;
- подижу свијест у друштву о процесу тражења и идентификације несталих лица.

П: Постоји ли могућност да удружења породица од органа власти добију финансијску помоћ за свој рад (трошкови одржавања уреда, режије, опрема, итд.)?

У складу са Законом о несталим лицима надлежне власти у Босни и Херцеговини ће одредити приоритете приликом одабира и разматрања захтјева за финансијску и техничку помоћ коју траже удружења породица несталих лица. Затим ће у складу са својим финансијским могућностима пружити помоћ ако предложени програми и пројекти испуњавају критерије за додјелу средстава.

Упуте за кориштење ICMP-овог “Центра за упите о несталим особама”

Интернет-страница Међународне комисије за нестале особе (ICMP) www.icmp.org садржи интерактивни претраживач “Центар за упите о несталим особама”.

Претрагу података о несталом лицу можете започети отварањем вашег интернет-прегледника (Internet Explorer, Mozilla FireFox, Chrome), доласком на интернет-страницу www.icmp.org и покретањем линка “Центар за упите о несталим особама”.

Отворит ће се нови прозор у коме можете започети претрагу (сл. 2).

Претрага

Да бисте започели претрагу потребно је (сл. 3):

1. Уписати презиме и име несталог лица. Ако нисте сигурни у пуно име и презиме, минимум који је потребно унијети су прва три слова имена и прва три слова презимена.
2. Након тога кликните на плаво дугме “Претрага” десно од поља “Име” (слика 3). Након кратког времена на екрану ћете добити резултат претраге података о несталим лицима која задовољавају унесени критериј.

Напомена: можете користити и велика и мала слова.

Резултат претраге

Резултат претраге – више резултата

Резултат претраге може бити више имена и презимена несталих лица нарочито у случајевима (сл. 4):

- а. ако је уписано непотпуно име/презиме несталог лица о којем се траже детаљи или
- б. уколико постоји више пријављених несталих лица са истим именом и презименом.

У тим случајевима можете поновити претрагу уношењем пуног имена, презимена и/или имена оца, или изабрати једну од несталих лица са листе резултата претраге.

Притиском на име и презиме несталог лица са листе, приказаће се његов картон са подацима. Уколико је резултат претраге само једно име и презиме онда ће се картон несталог лица приказати аутоматски.

Картон несталог лица

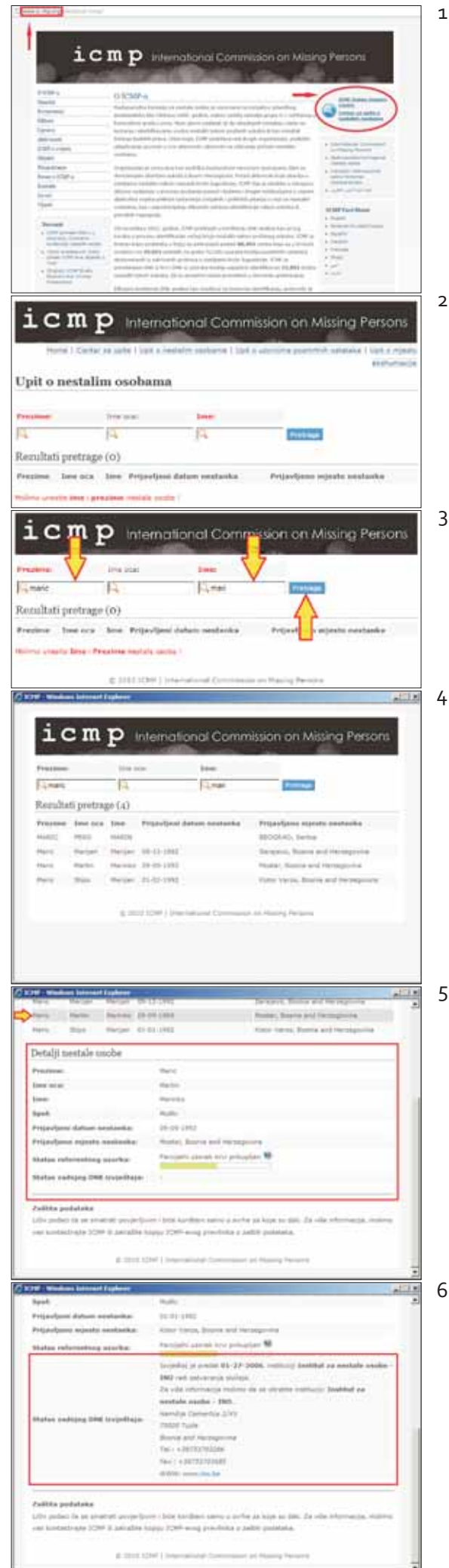
Картон несталог лица – детаљи

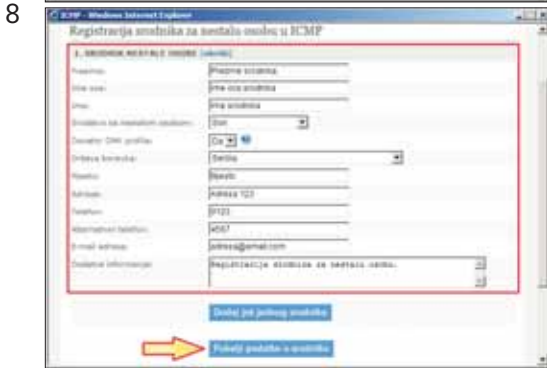
Притиском на један од резултата претраге приказаће се картон тог несталог лица (сл. 5).

Статус референтног узорка

Референтни узорак је узорак ДНК (најчешће користимо узорак крви) узет од крвног сродника несталог лица. Тај узорак ће се користити као референца за поређење са ДНК несталог лица. У овом дијелу може писати:

1. Недовољно узорака крви – значи да нема довољно референтних узорака за





uspješnu identifikaciju putem ДНК. Узрок томе може бити да нема живих сродника (отац, мајка, браћа, сестре и други крвни сродници) или да су ближи крвни сродници недоступни ICMP-у, најчешће због непознате адресе или ако живи сродници постоје, али их нико до сада није пријавио ICMP-у.

2. Прикупљено довољно узорака крви.

Статус задњег извјештаја о подудагању ДНК

Изглед картона несталог лица са предатим извјештајем о идентификацији путем ДНК (сл. 6)

Уколико је извјештај о подударењу ДНК несталог лица са подацима крвних сродника предат надлежној институцији овдје ће се видјети контакт-подаци надлежне институције којој је извјештај достављен (сл. 6). У противном, у овом дијелу неће бити никаквих података (сл. 7).

Уколико у секцији „Статус референтног узорка“ пише „Недовољно узорака крви“, тада ће се појавити и линк за регистрацију сродника тог несталог лица:

Притиском на линк “региструј сродника за ову несталу особу” отвара се нови образац, као на слици 8. Овај образац се мора попунити у потпуности (сва поља су обавезна).

Образац за регистрацију сродника несталог лица

Након што се попуни образац са подацима о једном сроднику, а уколико пријављујете више од једног сродника, кликните на дугме “Додај још једног сродника”. Испод већ попуњеног обрасца ће се приказати нов, празан образац којег ћете попунити подацима о другом сроднику којег пријављујете. Ако пријављујете и трећег сродника овај образац се приказује испод већ попуњена два и тако даље. Када сте унијели све податке о свим сродницима које желите пријавити, притисните дугме “Пошаљи податке о сроднику” након чега ће се приказати прозор који изгледа као на слици 9.

Регистрација несталог лица у ICMP-у

Постоји могућност да лице које сте тражили у нашој бази уопште није пријављено као нестало. Ако сте сигурни да је то лице нестало, а његове податке нисте пронашли ни у поновљеној претрази, онда имате могућност да га региструјете.

Уколико резултат ваше претраге није дао резултате онда ћете видјети екран са садржајем као на слици 10.

Регистрација започиње притиском на линк “Региструјте несталу особу”.

Након тога отворит ће се прозор на слици 11. Сва поља у овом обрасцу морају бити попуњена.



13 Након попуњавања обрасца потребно је притиснути дугме “Пошаљи форму за регистрацију” (сл. 12).

Након овог корака ће се појавити потврда да су ваши подаци успјешно послани у ICMP, као на слици 13.

Ако нисте нашли одговор

Тражење и идентификовање несталих лица је сложено питање које укључује рад бројних институција. Овај водич ни у ком случају не садржи све информације. У процесу, на различите начине, учествовале су и учествују и друге институције. Ипак, информације садржане у овом водичу би требале бити од помоћи свим грађанима БиХ.

Ако у овом водичу нисте нашли одговор на своје питање, контактирајте:

Међународна комисија за нестале особе (ICMP)

Алипашина 45а
71000 Сарајево, Босна и Херцеговина
Тел: +387 33 280 800
Факс: +387 33 280 900
<http://www.ic-mp.org>
icmp@ic-mp.org

Институт за нестале особе/лица

Хамдије Ђемерлића 2/15
71000 Сарајево, Босна и Херцеговина
Тел: +387 33 703 286
Факс: +387 33 703 685
<http://www.ino.ba>
info@ino.ba

Подручни уреди/канцеларије ИНО/ИНЛ:

Тузла

Ул. Босне Сребрене бб
Тел: +387 35 251 291
Факс: +387 35 251 291
Шеф подручног уреда Мурат Хуртић
моб: +387 61 213 439
Истражитељ Исмет Мусић моб: + 387 61 481 129

Бања Лука

Ул. Краља Алфонса ХИИИ бр.48-а
Тел. +387 51 211 155
Факс: + 387 51 211 155
Шеф подручног уреда Милијана Бојић моб: +387 61 994 299
Истражитељ Ранко Ђукарић моб: +387 62 994 336

Бихаћ

Ул. Бихаћких бранилаца бб
Тел. +387 37 223 606
Факс . +387 37 223 606
Шеф подручног уреда Мујо Бегић
+387 62 345 282

Источно Сарајево

Ул. Бјелополска бр.116
Тел: +387 57 340 830
Факс: +387 57 340 830
Шеф подручног уреда Српко Батинић моб: +387 62 345 283
Истражитељ Зденко Митровић моб: +387 62 993 548

Мостар

Ул. Анте Старчевића бб
Тел: +387 36 318 645
Факс: +387 36 318 645
Шеф подручног уреда Јасминка Плоскић моб: +387 61 684 795
Истражитељ Сања Мулаћ +387 61 213 438
Истражитељ Берислав Цвитановић + 387 61 485 741

Брчко

Ул. Браће Рибникар бр.17
Тел: +387 49 215 590
Истражитељ Петар Доминковић
+387 62 993 547

Добој

Ул. Николе Пашића бр.5
Тел: +387 53 227 138
Факс: +387 53 227 138
Истражитељ Далибор Радосављевић моб: +387 62 994 335

Горажде

Ул. Маршала Тита бр. 13
Тел: +387 38 223 056
Факс: +387 38 223 056
Истражитељ Шефик Делахмет +387 61 213 476
Истражитељ Зафер Рашчић + 387 61 314 177

Невесиње

Ул. Невесињских устаника бб
Тел: +387 59 602 524
Факс: +387 602 524
Истражитељ Милослав Муратовић
+387 62 345 284

Орашје

Ул. VIII улица бр. 44

Тел: +387 31 714 257
Факс: +387 714 257
Истражитељ Маринко Баковић +387 61 199 798

Сарајево

Ул. Мусала бр.9
Тел: +387 33 664 951
Факс: +387 33 664 951
Истражитељ Сувад Халиловић +387 61 188 594

Сански Мост

Ул. Трг љиљана бб
Тел: +387 37 684 300
Факс: +387 37 684 300
Истражитељ Златан Алишић +387 61 213 537
Истражитељ Сенадин Рамић +387 61 485 742

Сребреница

Истражитељ Садик Селимовић + 387 61 219 522

Травник

Ул. Босанска 58
Истражитељ Роберт Стојак +387 62 994 337

Зеница

Ул. Трг Алија Изетбеговића бб
Тел: +387 32 405 522
Факс: +387 32 405 522
Истражитељ Заим Каблар +387 61 213 475

Тужилаштво Босне и Херцеговине

Краљице Јелене 88
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Тел: +387 (0)33 707 100
Факс: +387 (0) 33 707 463
info@tuzilastvobih.gov.ba

Министарство за људска права и избјеглице БиХ

Трг БиХ 1, 71000 Сарајево, БиХ,
Тел.: +387 33 471-630,
Факс: +387 33 206-140,
<http://www.mhrr.gov.ba>

Делегација Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК) у БиХ

Соукбунар 5, 71000 Сарајево, БиХ
Тел.: +387 33 565 650

Међународна комисија за нестале особе (ICMP)

Алипашина 45а

71000 Сарајево

Босна и Херцеговина

Телефон: +387 33 280 800

Факс: +387 33 280 900

www.ic-mp.org

icmp@ic-mp.org